9. **Etnografiska avdelningen.**

Den stora inventering av avdelningens samlingar, som pågått sedan hösten 1923, kan med det nu tilländagångna året sägas vara praktiskt taget avslutad. Sålunda föreligga förteckningar över innehållet i alla magasinslådorna med undantag för de japanska samlingarna, J. F. Andersson's Ceylonsamling samt C. V. Hartman's arkeologiska material från Costa Rica. Dessa ha sparats till sist, enär de antingen redan äro beskrivna i tryck eller också i urval utställda i museet och sålunda tillgängliga. Det är en tillfredsställelse att kunna konstatera, att samlingarna äntligen kunna sägas vara något så när tillgängliga för forskare. Även för en blivande nybyggnad är den gjorda inventeringen av betydelse, då genom den en överblick vunnits av det väldiga materialet. Nämnas må vidare att i samband med inventeringen ha även under detta år konserveringsarbetena fortsatts, ett stort antal ej nöjaktigt märkta föremål ha märkts om, föremål utan nummer ha identifierats, en del sådana utan uppgifter om härstamning ha bestämts o. s. v. I magasinslokalerna i Vallingatan 2 ha de många väggytorna utnyttjats för upphängning av icke ömtåliga föremål, i första hand då sådana som under alla förhållanden äro för skrymmande att förvaras i lådor. På så vis kunna även dessa lokaler utnyttjas för demonstrering, något som också skett.

På senhösten påbörjades iordningställandet av de gamla visningsrummen å nedre botten i Vallingatan 1, vilka sedan hösten 1918 måst användas för magasinering. Bl. a. har åtskilligt arbete nedlagts på etikettering av här ordnade samlingar och är det undertecknads förhoppning att i början av 1926, utan särskild kostnad för statsverket, åter kunna, åtminstone tills vidare, öppna dessa lokaler för allmänheten. På grund av deras trånghet, belysningens och skåpens bristfälligheter etc. kan denna anordning tyvärr ej bliva mer än provisorisk, men särskilt för skolundervisningen bör detta återöppnande av museet bli till nytta allra helst som avsikten är att, i den mån de löpande ärendena så medge, allt emellanåt demonstrera de utställda samlingarna under sakkunnig ledning.

Genom Byggnadsstyrelsens försorg har under året, sedan Kungl. Maj:t för ändamålet beviljat ett särskilt anslag, till ökat

skydd mot eldfara vissa ganska omfattande ändringar utförts med avseende på belysningsanordningarna, och har i samma syfte anskaffats 5 pytssprutor av koppar.

Avdelningen har under året fått mottaga följande *gåvor:* I första rummet må här nämnas hr DIDRIK BILDT's storartade donation av sina samlingar från Japan, Främre Indien, Birma, Siam, Kina, Nya Zeeland, Sydamerika m. m., bland de värdefullaste gåvor museet någonsin erhållit. Särskilt må framhållas den japanska samlingen av konstsaker, omfattande 285 huvudnummer. Då denna emellertid utförligt och på ett synnerligen instruktivt sätt (med historik över olika konstarters utveckling m. m.) behandlats och avbildats av BILDT i hans praktverk »Japonica, bilder av japanska föremål och upplysningar därom» (Stockholm 1914), torde ett angivande av samlingens innehåll vara överflödigt utan nöjer jag mig med att hänvisa till detta arbete. Ett mindre urval av de japanska föremålen voro vid gåvans överlämnande deponerade i Nationalmuseum, och på dess begäran ha 22 föremål tills vidare där fått kvarstanna. Vad beträffar den icke-japanska delen av gåvan (130 nummer), omfattar den indiska samlingen ett antal vackert arbetade vapen, från Birma märkas bl. a. en stor förgylld och lackerad, rikt ornerad kista samt en större buddhabild av brons, från Sydamerika arkeologiska bronsföremål från Titicaca-området samt en synnerligen praktfull hövdingeponcho från Bolivia, från Nya Zeeland en gammal ornerad s. k. *meri* av valben samt ett stort stycke delvis bearbetad nefrit (enligt uppgift »ämne till stridsyxa åt en hövding»). Med samlingarna följde två av donator skrivna kataloger över de icke-japanska föremålen ävensom 3 dyrbara montrer av mahogny med spegelglas, ett bord med stor glashuv samt flera med särskild omsorg tillverkade packlådor. Om hr BILDT's gåva till avdelningens bibliotek och fotografiska arkiv se vidare nedan.

Av sin oförtrutne vän och gynnare med. d:r RICHARD HOGNER i Boston har avdelningen även detta år blivit ihågkommen med flera sändningar, bland vilka främst märkas en dyrbar samling textilier från nahavo-indianerna i Arizona, omfattande 20 stora filtar, 5 mindre vävnader (sadeltäcken m. m.) och en vävstol med tillbehör. Bortsett från trenne av d:r HOGNER förlidet år skänkta stora navahofiltar ägde museet förut ej några dylika vackra prov på dessa utan tvekan de förnämsta alstren av indiansk vävnadskonst i U. S. A., vilken numera hos navahoerna övergått till mera industrimässig produktion med importerat material, yllegarn och färger. I den av H. översända samlingen finnas däremot, jämte relativt moderna, gamla äkta, nu svåröverkomliga saker av handspunnen ull och färgade med växtfärger eller med ornamenten i ullens egen färg i olika nyanser, flera enligt givarens uppgift 40—50 år gamla. En av vävnaderna, en

hövdingefilt, belönades med 1. pris på en indiansk handarbetsutställning (»International Indian Handcraft Fair») i Santa Fé 1898. I Amerika äro dessa äldre alster mycket eftersökta och betinga höga priser. D:r HOGNER har vidare skänkt en av en navaho-medicinman på papper utförd avbildning av en s. k. sandmålning, 14 korgar och näverarbeten från den moderna indianbefolkningen i Maine U. S. A. (algonkiner), 6 spridda föremål från Nordamerika samt 5 skedar från svenska lappar.

Fru LOUISE EKSTRÖM, f. LAGERCRANTZ, har skänkt 78 föremål, till största delen vapen, från Nya Kaledonien, Nya Hebriderna, Salomonöarna och Annam. Samlingen gjordes av fru E:s make, framlidne kommendören A. EKSTRÖM, under hans tjänstgöring på 1880-talet som officer i franska flottan. Han var därvid en längre tid stationerad på Nya Kaledonien. Samtliga de melanesiska föremålen äro gamla goda saker, och må som särskilt värdefulla nämnas en synnerligen vacker och omsorgsfullt skaftad nefrityxa från N. Kaledonien samt 3 spjut med långa spetsar av ben från N. Hebriderna.

En annan äldre etnografisk samling har donerats av kapten PETER MÖLLER. Den omfattar 75 föremål från Afrika, till största delen vapen, och härrör på några få undantag när från Ovambofolket mellan floderna Kunene och Okawango, vilka trakter kapten M. besökte år 1895, innan ännu Tyskland tagit dem i besittning. Samlingen innehåller också flera i våra dagar svåröverkomliga föremål. Ganska unik torde vara en liten kniv med en väldig skida av konstmässigt arbetad koppar från ukuanjama-stammen av ovambo, ett utmärkelsetecken för en tapper krigare. En dylik lär av infödingarna själva värderats till omkring 10 oxar.

Herr A. LONNQUIST i Chicago, som förra året till avdelningen skänkte en mycket stor och värdefull samling korgarbeten från nordamerikanska indianer, har som gåva översänt 7 lerkärl samt några kärlfragment ur gravfynd, gjorda 1924 i nordvästra Arkansas, inom caddo-indianernas gamla område därstädes. Fastän kvantitativt obetydlig är denna samling värdefull, enär kärlen representera olika typer och äro mycket karakteristiska för caddo's keramik. Med gåvan följde en utförlig katalog, angivande fyndorter m. m., »Caddo Pottery Collection, presented to the Royal Swedish Academy of Science by Axel Lonnquist».

Commander TH. RING i Oslo, f. d. anställd i siamesiska marinen, har skänkt 17 st. keramiska föremål från Siam: riskoppar med lock, tallrikar för ris, skålar etc. av porslin och fajans i polykroma mönster. Flera av föremålen torde äga konstvärde och vara »antika». Samlingen åtföljdes av en historik över »Siam Ware». Som avdelningen förut endast äger omkr. ett 10-tal liknande pjäser, förvärvade under Vanadis-expeditionen, utgör denna gåva ett mycket välkommet tillskott. Därjämte har hr

Ring översänt 4 buddhistiska figurer av mjuk lera från Kao-Kao-distriktet inom de siamesiska provinserna å Malakka-halvöns västkust. Liknande pjäser (förutom av lera även av trä, brons, koppar och mässing) anträffades i stort antal i en grotta, och lågo lerfigurerna under ett tjockt lager spillning efter fladdermöss. En noggrann beskrivning av denna intressanta fyndplats var bifogad gåvan.

Museets mecenat sedan många år tillbaka ingeniör Åke Sjögren har överlämnat 14 föremål, huvudsakligen spjut från Australien och Melanesien jämte en mycket värdefull, utomordentligt vackert arbetad *metate* från Costa Rica (av lava med 4 »karyatider»), hemförd av prof. C. V. Hartman.

Professor och fru G. Retzius' sterbhus har överlämnat 20 föremål, däribland 4 från indianer i British Columbias kustland, (1 mindre, rikt snidad gammal totempåle, 2 dansmasker av trä, 1 deformerat kranium), 5 fint skurna läderarbeten från Mexiko i gammal spansk-morisk stil samt 1 mindre lur av elfenben från Kongo.

Vidare har löjtnant och fru Erik Linder förärat 9 föremål från Sumatra och Java, däribland en gammal, vackert ornerad batakisk kvinnoring av vit metall (troligen innehållande silver), en kniv av förut ej i museet befintlig typ (anträffad vid grävning å plantagen Ramboutan utanför Medan, Sumatra) samt en javanesisk skuggspelsdocka. Herr G. Aurell har skänkt 2 intressanta träfigurer från ett gravfält vid San Pedro i Puna de Atacama (gränsområdet mellan Chile och Bolivia), doktor Selim Birger 2 penisfodral från Griqualand, S. Afrika, fil. mag. E. Hultén 2 överdragsrockar från tjuktjer (förfärdigade av tarmskinn och prydda med fjädrar m. m.), direktör C. Kindström 1 dansmask av trä i form av ett buffelhuvud från Kamerun (troligen från balifolket), fru M. Lange, f. Kronberg, en förfädersbild (s. k. *korwar*) från Nederländska Nya Guinea, regissör Vilhelm Hansson prov på födoämne från toba-indianerna vid Rio Pilcomayo, konservator O. Roth ett äldre kinesiskt slagvapen, samt kandidat V. Berg en modell av en kinesisk avrättningsbur.

Under året har löjtnanten G. Moberg för avdelningens räkning samlat bland tuaregerna i Hoggar samt i södra Sahara ävensom i Brittiska Nord-Nigeria och i franska området kring norra delen av Tsadsjön. Ännu vid årsskiftet hade dock ej något av det material, han enligt översänd förteckning hopbragt, anlänt till Sverige. I slutet av december ingick från prof. Leo Sternberg i Leningrad, chef för etnografiska avdelningen av museet för antropologi och etnografi, meddelande om att han till avdelningen avsänt en etnografisk samling från golderna i Amurlandet, hittills ej representerade i avdelningen. Då emellertid ej heller detta nyförvärv hunnit fram före årets utgång, måste även redogörelsen för detsamma anstå till följande år.

Penninggåvor: Assuransdirektören S. A. Lovén har donerat 2,400 kronor att under året användas som grundplåt till avlöning av ett vetenskapligt biträde vid avdelningen. Vidare har bokförläggare K. J. Bohlin överlämnat 500 kr. och hr Didrik Bildt 300 kr. såsom bidrag till löjtnant Moberg's insamlingsarbete för avdelningen i franska Nordafrika, särskilt bland tuaregerna.

Inköp: Av framlidne kaptenen friherre E. von Otter's sterbhus har inköpts en av honom hopbragt mindre samling från Turkana väster om Rudolfsjön, 38 föremål, sköldar, spjut, fångstredskap, blåsinstrument, handledsknivar m. m. Förvärvet är av värde, därför att turkana förut ej voro representerade i museet, men även därför att det utgör en komplettering till de samlingar, som hemförts av G. Lindblom från närmare Viktoriasjön boende folk av den s. k. nilotiska gruppen. Av missionär C. Nykvist, China Inland Mission, ha inköpts 7 föremål från ett mandjutempel i Soping, n. Shansi (däribland 3 gudar av brons, en puka av trä och en av malm).

Deposition. Genom tillmötesgående av svenska missionsförbundets styrelse, missionsföreståndare J. Nyrén, sekreterare J. Lundahl samt teol. d:r K. E. Laman, har avdelningen i studiesyfte som deposition tills vidare fått mottaga den sistnämndes omfattande samlingar från Franska och Belgiska Kongo.

Avdelningens *fotografiska arkiv* har under året högst väsentligt ökats genom en storartad gåva av hr D. Bildt, omfattande bl. a. — förutom ett stort antal lösa kopior — c:a 1,350 förstklassiga stora fotografier från Indien, Ceylon, Japan (bl. a. över ainufolket), Korea, Kina, Australien, N. Zeeland (maorityper och maorikonst), Hawaii, Jamaica, Sydamerika (arkeologiska bilder från Tiahuanaco), Egypten och Palestina; en del av materialet i 24 magnifika album i skinnband, resten å kartong. Enbart denna fotografiska samling torde kunna värderas till minst 5,000 kronor. Professorskan A. Bergström har skänkt 18 fotografier över turkana-folket (tagna av E. v. Otter), antikvarien d:r T. Arne ett album med avbildningar av föremål från Kongo (ur G. A. Gustafsson's saml., av vilken en del finnes i museet, inv. 1891. 2.), med. d:r R. Hogner 48 st. bilder från Amerika och Afrika (»Pictorial Geography», utg. av The National Geographic Society), museiinspektören d:r Th. Thomsen, Köpenhamn, fotografier över samtliga afrikanska harpuner och harpunpilar i nationalmuseets etnografiska samlingar, commander Th. Ring, Oslo, fotos från Siam och grosshandlare G. Algård från araukaner i Argentina. Vidare har professor och fru Retzius' sterbhus överlämnat 9 fotografiska negativ (föremål från indianer i British Columbia) samt d:r G. Lindblom ett 80-tal tuschritningar av föremål ur hans samling från akamba i Kenyakolonien. Genom *inköp* av fil. lic. Ivan Faludi har förvärvats 23 större fotos, folkbilder från Kaukasus och Turkestan m. m.

I avdelningens ägo befintliga *negativ*, de flesta från Vanadis-expeditionen, ha under året inventerats och provisoriskt ordnats. Till bokförlag etc. ha ett stort antal utlåningar av fotografier ägt rum.

I detta samband må nämnas, att en del av det fotografiska materialet, särskilt det äldre, tyvärr saknar uppgifter och därför ej kan tillräckligt utnyttjas. Åtgärder ha vidtagits att, så långt sig göra låter, få denna brist avhjälpt. Sålunda har commander RING i Oslo haft godheten att bestämma av Vanadis-expeditionen hemförda bilder av tempel och ruinstäder i Siam samt fru IDA TROTZIG ett antal japanska fotografier från samma expedition.

Under året har grunden lagts till ett förråd av *ljusbilder* vid institutionen, varvid stommen utgöres av dylika, som tillhört professor STOLPE, vilka sammanförts. Hr D. BILDT har skänkt 180 st. färglagda förstklassiga skioptikonbilder från Japan (valda ur ett 1000-tal), fru I. TROTZIG 14 st. (likaledes färglagda) bilder illustrerande japanernas teceremoni och d:r G. BOLINDER 16 bilder från Sydamerika. Utlåning till populärvetenskapliga föreläsningar har ägt rum ur detta arkiv.

Avdelningens *boksamling* har, frånsett smärre separat o. dyl., ökats med ett 70-tal volymer, av vilka de flesta äro gåvor. Den största av dessa är av hr D. BILDT, som förärat tidskriften »Ymer» komplett t. o. m. år 1921 i halvfranska band, sitt ovannämnda stora verk »Japonica» samt 11 andra arbeten, till större delen över Nya Zeelands etnografi. Böcker ha även skänkts av docenten S. LOVÉN, greve E. VON ROSEN och fil. lic. STEN BERGMAN. Publikationer ha ingått från Nordiska Museet, Smithsonian Institution, Museo Nacional i Mexico, Academia Nacional de Historia i Ecuador samt Musée du Congo Belge i Brüssel.

Jag vill här begagna tillfället framhålla, hur i avdelningens boksamling många äldre värdefulla arbeten tyvärr äro mycket söndriga och är det, för att de skola kunna begagnas, nödvändigt att binda dem, så mycket mera som de i somliga fall troligen äro de enda existerande exemplaren i Sverige. Så långt de begränsade medlen tillåtit har också bindning av dylika arbeten skett.

Intendenten har även detta år åtnjutit tjänstledighet för hälsans vårdande med assistenten som vikarie.

Beträffande personalens arbete må följande i korthet nämnas. Undertecknad har katalogiserat samlingar, utfört bestämningar av en del äldre föremål, uppgjort en på stamnamn baserad alfabetisk katalog (kortsystem) över samtliga afrikanska samlingar, avfattat etiketter till det planerade öppnandet av visningslokalerna i Vallingatan 1 samt överhuvud lett förarbetena härtill. Till besvarande av den växande utländska korrespondensen, förfrågningar från museer och enskilda vetenskapsmän, har en avsevärd tid måst ägnas. Det kvinnliga biträdet har bl. a. ut-

fört konserveringsarbeten, ommärkning av föremål samt teckningar av sådana i samband med katalogiseringsarbetena. För bibliotekets räkning har hon gjort avskrifter av en del endast i manuskript existerande arbeten. Som e. o. amanuens, till största delen avlönad med mecenatmedel, har under året docenten S. Lovén tjänstgjort. Han har huvudsakligen ägnat sig åt katalogisering av såväl nyinkomna som äldre samlingar. Sålunda har han bl. a. avslutat katalogiseringen av S. Bock's stora samlingar från Mikronesien, uppgjort en lappkatalog över de asiatiska samlingarna (motsvarande den ovan nämnda katalogen över de afrikanska samt en förra året uppgjord över de amerikanska) samt påbörjat katalogiseringen av Th. Wulff's omfattande samling från ainu-folket (hemkommen 1915). Därjämte har d:r Lovén utarbetat etiketter till de utställda samlingarna, allmänna översikter såväl som uppgifter om de enskilda föremålen. Fil. kand. E. Manke har, på basis av för egen räkning gjorda studier, skrivit en realkatalog över samlingarna från Kongo (»Bostad», »Klädedräkt» etc.).

Fastän samlingarna ej varit tillgängliga för allmänheten, ha de flera gånger utnyttjats i undervisningssyfte. På anhållan av docenten Sten De Geer anordnades sålunda för geografiska seminariet vid Stockholms Högskola en uppackning och demonstration av delar av de indiska samlingarna, i första hand belysande olika hantverk men även den mera primitiva kulturen hos bhiler och gonder. Samma provisoriska utställning förevisades följande söndag för studieföreningen »Mimer». D:r Hogner's ovan nämnda navaho-filtar, och i samband därmed textilier i allmänhet, ha visats för styrelsen för Handarbetets Vänner ävensom för lärarinnor, väverskor och elever därstädes. Skolklasser från Ateneum för flickor samt från Adolf Fredriks folkskola ha flera gånger beretts tillfälle dels att tillbringa teckningslektionen i museet (för teckning av föremål från Amerika) dels att under ledning av doc. Lovén studera samlingar, särskilt från Australien och Söderhavet. Fru I. Trotzig har även detta år vid flera tillfällen ingående förevisat japanska samlingar för intresserade (konstnärer m. fl.).

Bland forskare, som under året besökt avdelningen, ha mera ingående studier gjorts av följande: d:r H. Balfour, Oxford, har tagit del av samlingar i allmänhet samt av musikinstrument, Melanesien och Formosa i synnerhet, Cand. mag. Th. Mathiasen, nationalmuseet i Köpenhamn, har studerat arkeologiskt material från Grönland (saml. Pfaff och Düben) samt Vega-expeditionens föremål från östligaste Sibirien och Port Clarence, fröken E. Thorman koptiska och peruanska vävnader samt textilier i allmänhet, fru I. Trotzig japanskt material samt fil. kand. S. Linné föremål från Påskön, central- och sydamerikansk keramik. Fil. kand. E. Manke, Göteborg, har sedan juli månad och till

årets slut genomgått afrikanska samlingar, huvudsakligen de från Kongo. Samlingar eller fotografiskt material har vidare studerats av: hr E. Geissendörfer, Rothenburg, Bajern (Kina), konstnären löjtnant J. A. Sköldberg (N. Amerika), fil. lic. Ivan Faludi (Kaukasus, Indien), amanuensen fröken E. v. Walterstorff, Nordiska Museet (vävnader), konstnären O. Elgström (eskimådräkter m. m.), docenten A. Norlind (musikinstrument), tandläkare S. Karlström, Gävle (tänder för kemisk analys med hänsyn till den organiska substansen), fil. lic. S. Bergman (Japan), professor E. Nordenskiöld (Amerika), löjtnant och fru E. Linder (battaker och malajiska föremål), hr G. Aurell (Argentina och Chile), d:r W. Kaudern (Nederländska Indien). Bland besökande, som tagit del av samlingarna i allmänhet, märkas: intendenten d:r G. J:son Karlin, greve Eric von Rosen, d:r W. Schild, Leipzig, greve Birger Mörner, intendenten E. Wettergren, d:r O. Heidrich, Prag, prof. H. Schetelig, Bergen, prof. G. Backman, överdirektören d:r A. Wallén och general J. A. M. Blomstedt.

Följande publikationer, delvis grundade på avdelningen tillhörigt material, ha under året utkommit från trycket:

G. Lindblom, Jakt- och fångstmetoder bland afrikanska folk. Del I, 138 s. Stockholm 1925.

——, Läppsmycken i Afrika och särskilt sådana av sten. 10 s. Ymer 1925.

——, Some Words of the Language spoken by the Elgoni People on the East Side of Mt. Elgon, Kenya Colony, East Africa. Le Monde Oriental XVIII. 1924. Uppsala 1925. 10 s.

G. Lindblom.